

VÉLEMÉNY ÉS VITA

Kedves polgártársaim, morális alapon nyugvó eszmerendszer hiányában oldott kéveként széthull nemzetünk. Az a civilizációs keret, amelyben élünk, az a nyelv és kultúra, amely egyetemes értékekre és sajátos magyar történelmi-társadalmi tudatra épül, elvész, ha kilúgozzuk belőle a konzisztens értékrendszert.

Hogyan neveljük konzumidiótákat?

BOTOS KATALIN

egyetemi tanár az „engedelmes” fogyasztó gyártásának speciálisan magyar receptjét írja le.

Nap mint nap olvasok emlékező cikkeket az 1956-os eseményekről. Mindig összeszorul az ember szíve, ha az akkori nemzeti egységet a mai széthúzással szembeállítom. Ne áltassuk magunkat: 1956-ban sem volt teljes az egység. Hóhér és áldozat sosincs közös nevezőn. De a jó szándékú baloldali és keresztény-szociális értékeket vallók, a nemzeti érdeket, eszmét mindenekelőtt valóban tartó népi erők egységben lehettek. A közös külső ellenség, a megszálló külföldi hatalom távozásának óhaja összeforrasztotta az embereket.

Tisztázzunk valamit: a forradalmat eszmék vezérelték. Nem éhséglázadás volt, bár az is lehetett volna, hiszen nagyon sokan igen nehezen éltek. A média által a világnak sugárzott kiáltásokban a gazdasági kérdések azonban csak a harmadik helyre szorultak. Az első a függetlenség, a második a demokrácia volt.

Vessünk egy pillantást napjainkra! Nemzetünket titkos féreg foga rágja. Nem is csupán az őspatkány, a meg nem gondolt gondolat. Mert az is visszavezethető valamire – valamire, ami még

az elbutulásnál is rosszabb: az eleszméltlenedésre. Ritka csúnya szóképződményt pötyögtem le klaviatúrámra. Mégsem tudok jobbat. Tömören kifejezi, hogy a mai társadalom olyan mértékben jellemezhető az eszmék hiányával, hogy az már szinte fizikai fájdalmat okoz.

Kedves polgártársaim, morális alapon nyugvó eszmerendszer hiányában oldott kéveként széthull nemzetünk. Az a civilizációs keret, amelyben élünk, az a nyelv és kultúra, amely egyetemes értékekre és sajátos magyar történelmi-társadalmi tudatra épül, elvész, ha kilúgozzuk belőle a konzisztens értékrendszert.

Márpedig a mai gazdaság- és kultúrpolitika ezt teszi. Tankönyveink módszeresen deheroizálnak, művészeti eseményeink jelentős részét áthatja az alantas vagy primitív életérzések reklámozása, a médiából árad a közönségesség. Kinyitok bármelyik internetes lapot, és a valóban fontos hírek, a nemzet sorsát érintő gazdasági fejlemények mellett túlsúlyban vannak a primitív sztárszextörténetek, amelyek lehet, hogy a legolvasottabb írások közé tartoznak, de módszeresen hozzájárulnak az átlagos erkölcsi színvonal mélyrepüléséhez. A bulvármédia munkáit – tudjuk – ezért fizetik, hiszen az olvasottság vagy nézettség hozza a pénzt. Ez éppen olyan, mint amikor az alapkezelő menedzserek milliósok lesznek a tisztességtelen üzletek százaiban, amelyek kárát most a pénzügyi válságban milliónyi kisember szenved meg. Országomat egy ló(vé)ért! Nem tudja kikerülni az internetet használó gyerek, hogy rá ne pillantson a sok sze-

métre, túl nagy a kísértés. Már jó korán kezdi a szexlapok nézegetését, magát a szexuális életet, hogy minél hamarabb kiégett ember legyen belőle, és szüksége legyen a Viagrára. A főiskolás ajándék diákcsomagba egyenesen óvszert tettek a jószívű ajándékozók – így is, úgy is üzlet a dolog. A serkentőszer éppúgy, mint az óvszer.

Az ember legalantasabb ösztönei kiélésére ösztökélnek szinte minden művészeti termékkinálattal is. Nem elég, hogy az operáinkat a Kodály-módszer alkalmazásától megfosztott, egyre kevésbé zeneértő fiataljainknak zanzásított változatban adják, másfél óra gyömszölve a slágerzenéket, de még disznóságokkal is megtűzdelik: megerősokolják Michaelát a Carmenben, alsóneműben szaladgálnak a színpadon a Pomádé királyban, buli van a Fidelio végén. A rendező szerint a mai kor fiatalja élni akar, már nem érti, milyen is volt a zsarnokság szörnyű világa. Kedves ifjú rendező urak, nincs az még olyan messze, nem garantálja senki, hogy nem tör fel a lélek szennyes mélységeiből újra és újra a világ különböző tájain.

Akinek ilyen rövid a társadalmi emlékezete, hogy mer egyáltalán ilyen feladatot elvállalni? Hogy meri a gyermekeknek szánt előadáson a tiszta érzelmeiket mocskos aktussá silányítva bemutatni? Még Carmen erotikus lényé sem nélkülözi egy szép eszme magasra emelését: a szabadságát, ami – ha mégoly eltorzult formában is, a csempészéletben – a vonzerő volt a számára. Még jól emlékszem, milyen libabőrös voltam a Don Carlos szabadságkettőse alatt, vagy a Bánk és Ti-

borc duóját hallgatva. A mi fiataljaink eszmétlenül nőnek fel. Haza? Család? Isten? Szolidaritás? Szabadság? Függetlenség? Testvériség? Tisztaság? Önfeláldozás? Barátság? Nemesség? Mit jelentenek e szavak? Önsorsrontás, önkiélés, önzés, anarchiavágy, durvaság – ez árad a megnézhető filmek nagy részéből, a versekből (lásd: „Wojtyla úr, az a gondom”, by **Eörsi István**) és O. Gy. meg mások novelláiból. Íróknak, akit a hős prédikátorok megörökítéséért tiszteltem, a nemi aktus leírásával foglalkozó szellemi termékére leltem egy lapban. Nem kívánom az idő kerekét visszaforgatni, álszent édeskészséget, programverseket reklámalni írástudóinkon, de azt hiszem, az ember ma is az, ami volt: test, lélek, szellem egysége.

Ha Karinty úgy fogalmazta meg az Ige születéséről szóló versében, hogy az éppen emberre való félig még állati lény ajkai közül ez a szótoredék fakad ki: „Isten! Istenem... könyörülj!”, akkor talán még ma sem kell magunkat pusztá vegetatív húscsomónak tekinteni. Miért hagyjuk, hogy a következő generációk csak a testi örömeiket és a pénzt tekintsék életcéljuk? Miért kondicionáljuk erre őket minden eszközzel, és miért röstellünk kiállni gyönyörű eszméinkért? Amelyek ott vannak a legegyszerűbb család világában is, sőt ott vannak meg igazán.

Napjainkban növekszik a társadalmi feszültség, mert nehezebbé válik a mindennapi élet. Bennem – és remélem, nem csak bennem – nő a feszültség amiatt is, hogy nemcsak anyagi javaimtól érzem megfosztva magamat, hanem attól is, ami az életet érdemessé tette arra, hogy megéljük. ■